

Poštnina
pavšalirana.

Uredništvo
in
upravnništvo
lista je
v Ljubljani
Breg št. 12.
Telefon 119.

Štev. 3.

V Ljubljani, 21. januarja 1922.

Leto II.

AVTONOMIST

Celoletna naročnina 37 50 D
mesečna 3 50 „
Posamezne številke se računljivo po 75 p.
Inserati se računajo: pol str. 350 D, manjši sorazmerno. — Pri malih oglaših beseda 75 p.

Izhaja vsako soboto

Državno kolo zastaja.

Razdor, ki je nastal med Hrvati in Srbi postaja od dne do dne hujši. Vidovdanska ustava, na podlagi katere naj bi se bila rešila vsa mogoča ustavna in državna vprašanja kraljevine SHS, se je pokazala kot skrajno škodljiva za obstoj države same, kajti danes ni nikakega dvoma več, da je ravno vidovdanska ustava največ kriva neznošnim političnim razmeram, ki so zavlada v naši državi.

To pa zaradi tega, ker je proglasila vidovdanska ustava centralizem za edino zveličavno podlago našega političnega življenja, ker hoče namesto svobodne države svobodnih državljanov napraviti iz države navadno kasarno in iz svobodnih državljanov lesene vojake, ki naj bi se gibali vsi na en mig in na eno komando iz Belgrada.

Vidovdanska centralistična ustava je zgrajena na popolnoma napačnih in neresničnih osnovah. Kjer je pa temelj za nič, tam tudi poslopje ne drži. Lahko bi sklepali tudi narobe: Kjer se podira poslopje, je gotovo temelj slab. In ker preti hrvaško-srbski spor državno zgradbo ne le pretresti, ampak celo podreti, zato mora biti temelj slab. Ta slabi temelj pa je vidovdanska centralistična ustava.

Vidovdanska ustava predpostavlja, da smo Slovenci, Hrvati in Srbi en sam narod. Mogoče smo to bili nekdanj. Kako pa je danes? Ali res živi v srcih in v dušah Srbov Hrvatov in Slovencev zavest, da smo eno? Kjer ni te zavesti in dokler je ni, ne moremo nikakor govoriti o enotnosti naroda. Ali so Poljaki in Rusi — ali da gremo še bližje: Ali so Rusi in Rusini en narod? Ali živi v njihovih srcih ta zavest? Če bi obstojala v resnici: ali bi potem nosili dva ali tri imena? Slovenec, ki hoče srbske knjige čitati, se mora srbsčine ravno tako učiti, kakor se mora učiti nemščine, ako hoče čitati nemške knjige. To je suho dejstvo, ki nam ga polaga na mizo brezobzirna resničnost življenja. Tega dejstva pa vidovdanska ustava ne priznava.

Vidovdanska ustava predpostavlja dalje enotno kulturno življenje Srbov, Hrvatov in Slovencev. Kjer ni kulturne enotnosti, tam se ne more držati centralizem trajno. Izobraženi in civilizirani deli naroda ne morejo nazaj, ker stremijo za napredkom vedno višje in višje. Zaostali pa ne morejo delati prenašalnih skokov, ampak dohajajo naprednejše dele le polagoma. Tudi med Srbi, Hrvati in Slovenci ni kulturne enotnosti. Nimamo namena nikogar žaliti, ampak

priznati moramo zopet le golo, suho dejstvo: Med kulturo srbskega dela našega naroda, zlasti onega, ki je živel v bivši kraljevini Srbiji, in pa med kulturo Hrvatov in Slovencev obstoji velika razlika! Res je sicer, da Srbi niso krivi svoji zaostalosti, ker jih je pač nesrečna njihova zgodovina v kulturnem ožru pritisnila ob zid, ravno tako pa je res, da kulturne razlike obstoje ravno tako, kakor obstoje jezikovne. Vidovdanska centralistična ustava pa tudi teh razlik noče videti in jih ne priznava.

Vidovdanska centralistična ustava ne priznava socialnih razlik med Srbi, Hrvati in Slovenci. Gospodarsko življenje in socialni razvoj sta v veliki meri odvisna od podnebja, od kakovosti zemlje itd. Slovenci smo severnjaki in obdelujemo z veliko težavo nerodovitno zemljo, ki nas komaj preživi. Zato smo prisiljeni oprijemati se obrti in industrije. Macedonci so južnjaki, katerim silno rodovitna zemlja po trikrat, celo po štirikrat na leto nosi in nosi. Iz teh različnih pridelovalnih razmer so nastala različna lastninska razmerja, na katera so vplivali tudi politični dogodki in sicer povsod drugače. Različna lastninska razmerja in različna razmerja med delodajalci in delojemalci pa zahtevajo popolnoma različno zakonodajo, če hočemo zadovoljiti ene in druge, nikdar pa se ne dajo razmerja, ki so nastala tekom dolgih stoletij vsled naravnega razvoja, prosto izgladiti čez noč. Tudi to je dejstvo, s katerim vidovdanska ustava ne računa.

Vidovdanska centralistična ustava ne priznava verskih razlik. Zadovoljuje se le s priznavanjem vseh ver, t. j. ona priznava načelo verske strpnosti ali tolerance. Vprašanje pa je, če je načelo verske strpnosti že v vseh delih naše države izvedljivo. Mi si dovoljujemo o tem prav resne dvome. Verski nauki (pravoslavni, muslimanski in tudi katoliški) so prešli ljudem tako globoko v meso in kri, da so postali danes del narodne svojine in narodne zavesti in tradicije. To je treba ugotoviti in priznati kot dejstvo. Tudi na to dejstvo se vidovdanska ustava malo ali nič ne ozira.

Vidovdanska centralistična ustava vseh teh na resničnih dejstvih slonečih temeljev ne priznava.

Na čem pa temelji pravzaprav vidovdanska ustava? Odgovor je kratak: Ona temelji na željah.

Ona temelji na želji, da bi bili Srbi, Hrvati in Slovenci en sam narod. Ona

temelji na želji, da ne bi bilo med Srbi, Hrvati in Slovenci nobenih kulturnih razlik. Ona temelji na želji po izenačenju vsega našega gospodarskega in socialnega življenja. Ona temelji na želji po verski strpnosti (mogoče tudi po odpravi vseh ver). Povsod same želje, in sicer želje, ki niso vstvarljive, ker ne izvirajo iz priznanja dejstev, ampak iz njihovega zanikanja.

Zato poka v zidovju naše državne zgradbe na vseh koncih in krajih in zato

državni voz zastaja v blatu, kamor so ga zapeljali naši prenapeti centralisti. Odtod izvira vse nezadovoljstvo, v Srbiji sami nič manj kakor pri nas „prečanih“, in ki najbolj odseva iz hrvaško-srbskega spora.

Mi poznamo samo eno zdravilo, da se rešimo pred državnim polomom, in to je temeljita revizija ustave. Mi hočemo ustavo, ki bo dajala vsakemu svoje. Taka ustava pa mora priznavati načelo avtonomije.

Politični pregled.

A. NOTRANJA POLITIKA.

Parlament je začel zasedati 16. januarja. Na dnevnem redu je razprava o vladni deklaraciji (= izjavi). Navada je namreč, da se vsaka nova vlada predstavi parlamentu s posebno izjavo, v kateri razloži svoje politične načrte in pove, kaj hoče narediti in kaj opustiti. Take jasne izjave vlada parlamentu ni dala. To so tudi ugotovili različni govorniki, ki so doslej govorili v imenu opozicije. Vsa razprava je popolnoma brez pomena in se ž njo samo trati čas. Centralistična večina bo glasovala za zaupnico vladi, poslanci bodo vlekli lepe dnevnice in bodo uživali lepe počitnice, povabljeni bodo morebiti tudi še na kraljevo ženitovanje, mi bomo pa mirno prenašali draginjo, študirali o izboljšanju prometa in o dvigu valute in — kleli.

Nove volitve. Že mnogo listov je pisalo, da bi bil izhod iz sedanje negotovega položaja — nove volitve. Teh pa še ne bo kmalu. Pravijo, da zato ne, ker se ne sme kaliti vladarju ženitovanjskega veselja s kakimi neprijetnimi volilnimi rezultati. Opozicija bo z odlaganjem novih volitev gotovo zadovoljna. Njen uspeh bo tem večji, kolikor pozneje bodo volitve. Z odlaganjem volitev bo zadovoljna tudi vlada, ker bo lahko še eno leto ostala na svojem mestu. Zadovoljno bo torej vse: vlada in opozicija. Ali ni to lepo?

Muslimanska organizacija v Bosni je začela siliti iz vlade, češ, da vlada ne drži svojih obljub, ki jih je dala muslimanom. Očividno gre tu za netočno izplačevanje nagrade, ki jo je vlada obljubila Turkom, da so glasovali za centralistično ustavo. Kakor vedno, bo žnala vlada tudi to pot Turke potolažiti. Kakor hitro bo natisnjeno dovolj novih bankovcev, bodo turški veleposelniki prejeli svoje plačilo.

Novi časopisi. Kakor javljajo časopisi, so ustanovili srbski radikalci v Vojvodini, ki niso zadovoljni z delom sedanje vlade, svoj list. Tudi v Bosni se je pojavila med srbskimi radikalci struja, ki ni zadovoljna z belgrajsko politiko in namerava ustanoviti svoj list. To je zanimiv pojav. Srbi v Vojvodini in Bosni so sicer „prečani“, ampak vendar Srbi. Zakaj so Srbi sami nezadovoljni s srbsko upravo v Belgradu?

Nove afe. Belgrajski listi poročajo o neki novi aferi, ki je nastala zaradi oddaje ribolova na Ohridskem jezeru v zakup neki privatni družbi. — O neki drugi aferi poroča „Naša Vas“, slovensko glasilo srbskih zemljoradnikov. Gre baje za podkupovanje slovenskih samostojnežev od strani g. dr. Žerjava. Kakor javlja „Kmetijski list“, so obdolženi vložili tožbo. O izidu tožbe bomo poročali, če bo sploh prišlo do obravnave v doglednem času. O natančnejši vsebini teh afer ni vredno poročati, ker itak nič ne pomena. Včasih je zadostovala mala časnikarska notica, in začela se je stroga preiskava. Danes pa je drugače. Naj bo kakšna stvar še tako umazana, samo da nese! Če ljudje vidijo, da je kdo znal zaslužiti, se prav nič ne zgražajo nad načinom, kako je kdo prišel do denarja, ampak pravijo: To je pameten in bister človek! Koncem koncev imajo tudi prav, čisto po receptu: Kjer hiša gori, grejmo se vsi!

Protivladni razdelitvi države na „oblasti“ so se izrekli tudi bosanski Turki.

Za nedeljivo Slovenijo je nastopil „Srpski Književni Glasnik“, ki je najboljši srbski mesečnik. V svojem političnem pregledu trdi, da je delitev Slovenije popolnoma nepotrebno. Tako — še pameten Srb. Med Slovenci je pa še vedno nekaj ljudi, ki hočejo Slovenijo deliti, ker se boje „klerikalcev“. Strah in bojazen sta pa vedno znak nezmožnosti in nespobnosti.

LISTEK.

„Mizerere“ ali stiske od ali te nove vlade

(V Belgradu je nastopila o Božiču nova vlada. Dolgo so gospodje glihali za njen „program“. Na številnih „sejah“ so razni ministrski kandidati zastopali svoja „stališča“. Posrečilo se nam je dobiti od ene od ali teh sej kratak zapisnik. Na začudenje je besedilo posneto iz znane Koritkove zbirke „Slovenske pesmi kranjskega naroda“, ki je izšla že leta 1839. pri Blasniku v Ljubljani. Podajamo zapisnik po izvornem besedilu.)

Seja obdržana dne 18. decembra l. 1921. v Belgradu.

Dnevni red: Kdo naj postane minister?

Sklicatelj nepoznan. Vrši se brez predsedstva.

Kandidat za ministrsko predsedstvo otvori sejo takole:

Mizerere, mizerere,
bom pel dokler bom živ!
Danes se bo revno godilo,
ker revno bo kosilo...

Kandidat za ministrstvo vseh prosvet in ver mu odgovarja:

Mizerere mi bo župa,
jok solata, ajmoht skupa,
vino pa teče čez oči...

Kandidat za ministrstvo socialne smrti se na to vmeša:

Žena začela je močno stokati,
otroci pa po hiši jokati...
Pride vel' ka družina,
zmanjka žita, kruha, vina...

Bivši minister socialnih dobrot napravi sledeči medklic:

Otroci pač zmiraj kriče!

Kandidat za policijsko ministrstvo:

En otrok prav': mama, ata...
Drug prav': mama kakat!
Tretji prav': me glava boli...

Kandidat za prvega turškega ministra:

Četrty pa milo zdihuje,

peti kriči: buba!

Kandidat za vode:

In šestti lula!

Kandidat za drugega turškega ministra:

Daj, mama, „čiz“!

Pod odprtim oknom se oglaš ljudstvo, pojoč unisono:

Kjer bo takšno življenje,

bo močno trpljenje!

Pri ognju se nič ne kuha,
peč noče pečt' kruha!

S hriba dol se sliši glas „Avtonomista“:

Vse gre h koncu, nič ni v loncu,
v trebuhu Vam poldan zvoni!

Zapisnik se sklene in podpiše. Podpišejo se samo novi ministri. Slede znani podpisi.

Zrnja.

V politiki ni bilo nikoli dovoljno odkritosrčnosti. Če premotrimo posamezne politične stranke, bomo spoznali, da je večina njih vzela konec vsled svoje neodkritosrčnosti. Izvor iste pa je navadno vedno v tem, da smatrajo posamezniki ali pa posamezne klike svoje misli in svoja hotenja za edino pravilna, ker podcenjujejo vse druge.

Marsikdo je danes opozicionalec. Marsikdo kriči, rohni in kritizira. Če bi se lahko pogledalo v srce, pa bi se marsikje zagledala strašna — hinavščina!

na! Misiš, da imaš poleg sebe prijatelja in zaveznika, pa nevedoma gojiš na svojih prsih — kačo!

Da so razmere v naši državi tako žalostne kakor so, ni kriva samo vlada, temveč tudi ljudstvo, ki le prerado veruje v navidezno kritiko. Če bi vsa opozicija, ki se lehkomišelnemu ljudstvu kaže kot nezlomljiva, resnično hotela zboljšati razmere, bi to storila z lahkoto. Veliko je poklicanih, pa malo je izvoljenih! Tudi pri nas so poslanci, ki vedre — na Kranjskem, v Belgradu pa prosijo — dežja!

Politična morala je navadno na zelo slabem glasu. Morala predpostavlja poštenost, politika pa se le prerada druži z zvijačnostjo, s hinavščino in z zahrbtnostjo. Kdor je zvit in zahrbtn, slovi kot dober „diplomata“ in kot velik politik. Kdor je pošten, ga imajo za nespodobnega. Končno pa le prevladuje — morala. Politika dosega trenutne uspehe, morala pa trajne.

B. VNANJA POLITIKA.

Naš novi minister vnanjih zadev dr. Ninčič je številnim časnikarjem razlagal svoj političen program. Lepih besed je izrekel dovolj, jasnega in določnega je pa povedal prav malo ali pa nič. A tudi če bi bil kaj povedal, nam ne bi bilo mnogo pomagano. Predpogoj dobre, močne in samostojne vnanje politike je dobra notranja politika. Te pa nimamo. Zato bo moral tudi novi minister klabati sem in tja. On ne bo mogel delati, kar bi hotel in želel on sam, ampak kakor bodo zapovedovali drugi.

Konferenca za obnovo Evrope. V spoznanju, da pomeni gospodarski razpad Srednje Evrope tudi za zmagovalne zapadno-evropske države veliko škodo in nesrečo, je sklical angleški ministrski predsednik konferenco velikih držav v Cannes (izgovori: Kan). Na tej konferenci so sklenili, da se morajo revidirati pogodbe, ki nalagajo Nemčiji plačevanje ogromne vojne odškodnine v kratkih obdobjih. Sklenili so, da se nekatrim zahtevam Nemčije ugoditi. Ta sklep pa Francozom ni bil všeč in so konferenco zapustili. Vsled odhoda Francozov so konferenco zapustili tudi Nemci, vsled česar je postala konferenca brezpredmetna. Sedaj se trudijo Angleži, da skličejo novo konferenco v Genovo, ki bo začela zborovati začetkom marca.

Nova francoska vlada. Vsled sklepa konference v Cannesu, da se dovolijo Nemcem neke olajšave pri plačevanju vojne odškodnine, je nastalo na Francoskem silno razburjenje. Francoski ministrski predsednik Briand, ki se je pokazal po mnenju francoskih kapitalistov napram Nemcem preveč popustljivega, je moral odstopiti. Na njegovo mesto je stopil P. incaré (reci Poenkaré), ki zastopa politiko skrajne nepomirljivosti in divjega sovraštva proti Nemčiji, seveda iz strahu pred nemškim maščevanjem. V Ameriki, ki zastopa politiko miru in sprave, je napravil odstop Brianda zelo neprijeten vtis in Amerikanci pravijo, da je danes

v Evropi Francija ravno taka nemirna država, kakor je bila pred vojno Nemčija. Zato se danes od francoske politike odvrta ves svet, izvzemši našo državo, in se pridružuje mirni politiki Anglije in Amerike. Celo Italija se nagiblje na angleško stran. Kakor poročajo listi, hoče tudi Češka slediti angleški politiki. Danes ni dvoma, da bodo Francozi kmalu popolnoma osamljeni, če ne bodo popustili od svoje pretiranosti v politiki napram Nemčiji in še bolj proti Rusiji.

Razpad velike antante. Vsled naravnost blazne politike sovraštva Francozov proti Nemcem je prišlo do velikega razdora med francoskimi in angleškimi državniki. Ta razdor se bo dal težko zravnavati, bržkone nikdar več. Prijateljstvo med Angleži in Francozi ni bilo nikdar odkritosrčno, vsaj je znano iz zgodovine, da so si bili Francozi in Angleži večni sovražniki. Oba nasprotnika je združilo le skupno sovraštvo proti Nemcem v času, ko so znali spretni Angleži pridobiti Francoze na svojo stran kot svojo pomožno četo proti Nemcem. Po zmagi nad Nemčijo pa je postalo Angležem prijateljstvo s Francozi postranska stvar, dočim so Francozi brez angleške pomoči izročeni nemški maščevalnosti na milost in nemilost. Francozi bodo morali Angležem znatno popustiti, če si bodo hoteli ohraniti njihovo naklonjenost.

O razmerah na Slovaškem piše glasilo agrarne (= kmečke) češke stranke „Venkov“ zelo neugodno. Slovaki zahtevajo vedno glasnejše svojo avtonomijo, sovraštvo proti češkemu centralizmu raste, boj za književni jezik je vedno hujši. Slovaške stranke se družijo proti češki centralistični politiki in slovaški politični voditelji vedno bolj razpravljajo o švicarskem kantonalnem sistemu (ki je skrajno federalističen). Slovaški otroci ne hodijo v češke šole, ampak v madžarske itd. — Taki so plodovi pretiranega centralizma — tudi pri nas.

Zgodovinske napake.

Splošno nezadovoljstvo z razmerami v naši državi je čuden pojav. Čuden zaradi tega, ker so z „državo“ nezadovoljni vsi, ki so jo hoteli in želeli. Nezadovoljni so Srbi, nezadovoljni so Hrvati, nezadovoljni so Slovenci. — Nezadovoljni so kmetje in nezadovoljni so delavci. — Nezadovoljni so pravoslavni, nezadovoljni so katoličani in Turki. Nezadovoljnost vlada torej pri nas med plemen, nezadovoljnost med verami, nezadovoljnost med socialnimi plastmi in sloji. Vsi pa so nezadovoljni z „državo“.

Ali je to res? Ali je to mogoče? Vsaj so venčar l. 1918. Jugoslavijo vsi želeli in hoteli!

Vprašajmo se, kaj je pravzaprav „država“? Država je državna uprava. Ni torej prav rečeno, če trdimo, da so ljudje nezadovoljni z „državo“, ampak pravilnejše moramo reči: ljudje so nezadovoljni z državno upravo. Ni torej res, če nam naši politični nasprotniki očitajo, da hočemo razbiti „državo“, res pa je, da hočemo in tudi moramo izpremeniti do korena našo državno upravo in državno gospodarstvo, če hočemo ohraniti svojo državo.

Kako smo prišli do sedanje državne uprave, ki je zakrivila toliko zla in rodila toliko nezadovoljstva?

L. 1918. je razpadla bivša avstro-ogrška monarhija. Na jugu so nastale takrat nove države, katerim so načelovale „revolucionarne“ narodne vlade. Tako „narodno vlado“ smo imeli v Sloveniji, in Hrvaškem, v Bosni, v Vojvodini in v Dalmaciji. Narodne vlade so si postavile neko vrhovno oblast v „Narodnem veču“ v Zagrebu. To „Narodno Veče“ je nato sklenilo koncem novembra l. 1918. „ujedinenje“ z bivšo kraljevino Srbijo, ki je bilo slovesno proglašeno v znanem proglasu sedanjega kralja Aleksandra dne 1. decembra leta 1918.

Kaj je obsegalo to ujedinenje? Po naših mislih je bilo to ujedinenje zgolj politično. To se pravi: Zastopniki (nevoljeni! op. ur.) Srbov, Hrvatov in Slovencev so sklenili, da hočejo živeti v skupni državi. O kakem upravnem ujedinenju pa ni moglo biti niti govora, vsaj med pametnimi ljudmi ne, ki so se

v Evropi Francija ravno taka nemirna država, kakor je bila pred vojno Nemčija. Zato se danes od francoske politike odvrta ves svet, izvzemši našo državo, in se pridružuje mirni politiki Anglije in Amerike. Celo Italija se nagiblje na angleško stran. Kakor poročajo listi, hoče tudi Češka slediti angleški politiki. Danes ni dvoma, da bodo Francozi kmalu popolnoma osamljeni, če ne bodo popustili od svoje pretiranosti v politiki napram Nemčiji in še bolj proti Rusiji.

Razpad velike antante. Vsled naravnost blazne politike sovraštva Francozov proti Nemcem je prišlo do velikega razdora med francoskimi in angleškimi državniki. Ta razdor se bo dal težko zravnavati, bržkone nikdar več. Prijateljstvo med Angleži in Francozi ni bilo nikdar odkritosrčno, vsaj je znano iz zgodovine, da so si bili Francozi in Angleži večni sovražniki. Oba nasprotnika je združilo le skupno sovraštvo proti Nemcem v času, ko so znali spretni Angleži pridobiti Francoze na svojo stran kot svojo pomožno četo proti Nemcem. Po zmagi nad Nemčijo pa je postalo Angležem prijateljstvo s Francozi postranska stvar, dočim so Francozi brez angleške pomoči izročeni nemški maščevalnosti na milost in nemilost. Francozi bodo morali Angležem znatno popustiti, če si bodo hoteli ohraniti njihovo naklonjenost.

O razmerah na Slovaškem piše glasilo agrarne (= kmečke) češke stranke „Venkov“ zelo neugodno. Slovaki zahtevajo vedno glasnejše svojo avtonomijo, sovraštvo proti češkemu centralizmu raste, boj za književni jezik je vedno hujši. Slovaške stranke se družijo proti češki centralistični politiki in slovaški politični voditelji vedno bolj razpravljajo o švicarskem kantonalnem sistemu (ki je skrajno federalističen). Slovaški otroci ne hodijo v češke šole, ampak v madžarske itd. — Taki so plodovi pretiranega centralizma — tudi pri nas.

zavedali ogromnih težav izenačenja zakonodaje, brez katere upravnio ujedinenje ni mogoče.

Belgrad torej za enkrat ni mogel biti za nas nič drugega kakor politično središče, nikakor pa ne upravno. „Narodne vlade“ — ali kar bi bilo stopilo na njihovo mesto — bi bile morale voditi v svojih področjih domače upravne posle tako dolgo, dokler ne bi pametni in razsodni upravniki določili po skrbnih študijah, kaj naj se izenači in kaj ne in pa kako naj se izenači. To pa se ni zgodilo.

„Narodne vlade“ so bile sestavljene iz poverjenikov. Poverjeniki so bili neke vrste ministri, t. j. opravljali so iste posle in imeli so enak delokrog, kakor so ga imeli v Avstriji in na Ogrskem ministri. Tako je zahtevala stalnost uprave, da se je ohranila poleg glavarstev in deželne („narodne“) vlade tudi tretja, namreč ministrska inštanca. Kakor hitro pa je bil Belgrad proglašen za politično središče skupne države, so začele „narodne vlade“ smatrati Belgrad tudi za svoje upravno središče brez predhodne določitve kompetenc in s tem činom je bila narejena zgodovinska upravna napaka, na katere usodepolnih posledicah še danes trpimo.

V tem koraku „narodnih vlad“ vidimo glavni vzrok vsega sedanjega nezadovoljstva.

Bivša kraljevina Srbija je kot neodvisna (suverena) država imela svoja ministrstva. Naravno je, da so bili i ministri i višji in nižji uradniki v ministrstvih zgolj Srbi iz Srbije, od katerih mnogi niso bili celo svoje življenje niti v Zemunu, kaj šele v Zagrebu ali v Ljubljani ali v Sarajevu ali v Dalmaciji. Ti gospodje so bili mogoče čisto dobri upravniki za Srbijo, nikakor pa niso bili kos in tudi niso mogli biti kos ogromni novi nalogi, pred katero so se naenkrat znašli, namreč upravi velike Jugoslavije, ki je obstojala iz pet različnih upravnih sistemov.

Če bi bilo takrat vladalo v glavah naših politikov hladno računanje z razmerami, bi bili morali reči: Srbski uradniki ne poznajo drugega kakor Srbijo, Slovenci poznajo le Slovenijo, Hrvatje Hrvatsko, Bosanci Bosno, Dalmatinci

Dalmacijo in Vojvodinci Vojvodino. Vsak izmed teh pozna le zakonodajo svoje pokrajine, zato ni nihče sposoben, da vlada nad drugimi. Ker je pa neka skupna oblast potrebna, zato naj se osnuje skupno ministrstvo, v katerem bodo zastopani ne le politiki vseh omenjenih pokrajin kot ministri, ampak v prvi vrsti upravniki. Narodne vlade naj ostanejo začasno, kar so — deloma so tudi ostale — toda tudi belgrajska vlada mora napraviti korak nazaj na stopinjo pokrajinske vlade in se pokoriti novi skupni vladi.

Toda ogromno narodnostno navdušenje, ki je takrat vladalo pri nas za zmagovito Srbijo, tega edino pametnega koraka ni dopuščalo. Za upravo in njeno skupno ureditev se ni nihče brigal, ker so vse oči štrlele kot hipnotizirane le v Pariz, za upravna vprašanja se pa nihče ni brigal. Dalje je tudi vprašanje, če bi bili Srbi takrat v svojem prvem zmagovalskem navdušenju pri volji trpeti tako „ponižanje“ pred premaganimi „prečani“. Da nas smatrajo Srbi še danes samo za navadne premagance in ne kot enakopravne državljane, o tem se lahko vsak prepriča, kadar se hoče.

Mogoče pa je srbsko javno mnenje danes drugačno? Tolažljivo je, da je. Današnji popolni zastoj političnega življenja in splošna nezadovoljnost odpirata tudi Srhom oči. Nekaj časa si je gospoda v Belgradu pomagala s tem, da je dolžila obsovažene „prečane“, češ da so ti krivi „kuge, lakote in vojске“. Danes ta govorica ne vžiga več.

Naše državne železnice v nevarnosti.

Vojna je vsepovsod na svetu napravila silno škodo železnicam. Vlaki so drdrali dan in noč, neprestano po vseh progah. Za reparature ni bilo časa. Za popravilo prog vozov, lokomotiv ni nihče skrbel čeprav so vsi vedeli, da se je tekom vojnih let marsikaj pokvarilo, omajalo, razbilo. Po vojni so toraj bile železnice vsepovsod, kjer je vihralo klanje, v silno žalostnem stanju. Zato so se vse države takoj po vojni z veliko energijo poprijete obnovitvenega dela na železnicah. V Nemčiji, na Češkem, v Italiji in celo v heriški Nemški Avstriji so se jeli pridno izdelovati novi vagoni, stroji, popravljati stari, izmenjavale so se tračnice in popravljale proge. Do danes so v vseh sosednih deželah železniški promet že znatno zboljšali in obnovili. Celo v sovjetski Rusiji, kjer so lanko in predlansko leto silno trpeli na razrovanem železniškem prometu, se je sovjetski vladi posrečilo promet zopet nekoliko izboljšati. Vlaki vozijo tam precej točno.

Tudi pri nas v Jugoslaviji, se je o tem veliko govorilo in pisalo. Storilo pa se prav za prav ni nič. Železniški strokovnjaki so nam zatrdili, da so železnice pri nas danes v veliko slabšem položaju, kakor pa so bile pred tremi leti, takoj po dolgotrajni vojni. Zagrebški direktor železnic, znan strokovnjak, se je baje izrazil: Odkar je zapustil železniško ministrstvo dr. Korošec, je ostalo vse na mrtvi točki. On je bil prvi železniški minister v Jugoslaviji, ki je uvidel potrebo reform in obnovitve v železniškem prometu. Toda delo, ki ga je komaj začel, se po njegovem odhodu ni nadaljevalo. —

Zadnje čase smo slišali o velikih železniških nesrečah na naših državnih železnicah. Strokovnjaki trdijo, da lahko povedo dan, ko se bo ves promet sploh ustavil, ako ne pride pravočasno pomoč in sicer temeljita pomoč. Proge so silno oslabele. Najdejo se primeri, da ponekod drži tračnico na „prog“ le še en sam vijak. Nevarnosti, da pade vlak s tira so torej tu. Aparati, ki prestavljajo tire, ponekod sploh več ne funkcionirajo. Stroji pogosto odrečejo. Vozovi so večji del zanemarjeni in polomljeni.

„Kaj bo? Kako bomo živeli?“

Zima je dolga in huda. Od ljudstva zahteva marsikaj: boljše hrane, obutve, obleke, drv, zdravil za številne bolezni, ki jih prinaša zima seboj. Celo v starih, boljših časih, se je zlasti revnejše ljudstvo s skrbjo pripravljalo na zimo.

Tudi sedaj imamo zimo. Toda letošnja zima je najhujša, kolikor pomni sedanji rod. K vsem zimskim skrbem se je pridružila še — draginja. Draginja, pod katere pezo ne stoka več samo de-

Mogoče še pri par bedakih, med pametnejšimi Srbi pa ne več. Danes uvidevajo Srbi sami, da so pač mojstri v orožju in hrabri junaki, česar jim nihče ne taj in ne jemlje, vidijo, pa tudi, da niso upravni organizatorji in da jim bo treba na tem polju kreniti na čisto nova pota.

Mnogo so krive današnjih upravnih razmer tudi bivše narodne vlade vsled tega, ker so pošiljale v Belgrad v rešitev akte, ki bi jih bile lahko reševale same doma. Na ta način bi si bile ohranile mnogo večjo samostojnost, ki je danes vsled prevelike resnične ali navidezne „pokorščine“ že skoro popolnoma izginila.

Naj omenimo še eno dejstvo, ki je istotako postalo usodno. Ko s l. 1918. stranke določale svoje zastopnike za „Narodno Veče“, so imenovalle tudi svoje zastopnike za pokrajinske zbore. Nič ni oviralo tedanjih narodnih vlad, da te pokrajinske zbore tudi skličejo na zasedanja. To se ni zgodilo. Zakaj ne, o tem bo pisala zgodovina. Mogoče se je to zgodilo iz komodnosti, ali pa mogoče iz strahu pred kontrolo vladnega delovanja po ljudskih zastopnikih? Naj bo že vzrok ta ali ta, eno je gotovo: Če bi bili pravočasno sklicani pokrajinski zbori, bi danes ne imeli nesrečne vidovdanske ustave, zato pa tudi takega nezadovoljstva ne kakor ga imamo. Opuštev pokrajinskih zborov je bila največja zgodovinska napaka in silno težko jo bo popraviti, če se sploh še da popraviti.

Na največjih progah vlaki niso niti kurjeni niti razsvetljeni. Tovorni promet gre počasi in nesigurno naprej. Vagoni za prevoz blaga se le težko dobe; nasprotno pa na posameznih zapuščanih stacijah stojih mnogo praznih vozov mesece in mesece dolgo. Žito moramo pri nas prevažati n. pr. v odprtih vagonih.

Poleg tega je finančni položaj državnih železnic strašen. Z merodajnega mesta nismo sicer doslej še nič slišali o tem, poznavalci razmer pa z vsoto gotovostjo trdijo, da imajo naše državne železnice dve milijardi kron deficita. Če je temu tako, potem že razumemo, da železniška uprava ne more nabaviti svojim uslužbencem oblek in jim dati primernih plač.

Edina železnica, ki pri nas vsaj za sedanje čase promet dobro vzdržuje — je privatna Južna železnica. Slišimo pa, da se v Belgradu potegujejo zato, da tudi proge Južne železnice podružajo. Mislimo, da bi bilo pametnejše, če bi v Belgradu najprej napravili red v lastni hiši in šele potem mislili tudi na podružavljenje privatnih železnic. Sicer pa tega stremljenja ne razumemo, ker čujemo od druge, zanesljive strani, da se istočasno v Belgradu bavijo z mislijo — ker ne vidijo nobenega izhoda iz sedanje velike zagate v finančnem in strokovnem oziru! — da bi se dale državne železnice v zakup privatnim družbam! Pri tem se misli na ustvaritev posebnega bančnega sindikata, ki bi ga tvorile domače in inozemske finančne skupine.

Beležimo vse to, da pokažemo, kako daleč je privedel nesrečni belgrajski centralizem tudi naše državne železnice. To kar zmore privatna Južna železnica, tega naše centralizirano državno gospodarstvo in upravljanje ne zmore! Naše železnice se nahajajo v strašno težkem položaju. Sedanja pot njihovega upravljanja vodi v katastrofo. Neko jutro utegnemo zaznati, da se je promet ustavil povsod. Saj nekatere proge v Srbiji že danes več ne obratujejo.

Dežela, ki nima prometa ali pa ima le nezadostnega, obuboža. Njen denar ne more imeti kaj prida vrednosti in kredita!

Večina teh ljudi ima še vedno trdno upanje, da se življenje in razmere zboljšajo. Upajo, da bo naš denar v velikem svetu dobil čez noč zopet večjo vrednost in veljavo. Na ta način bi se življe-

nje pocenilo. Upajo dan za dnevom, potrpežljivo kakor globoko verujoči človek. Toda dan za dnevom črta huda usoda njihove upapolne račune. Vrednost našega denarja pada stalno, draginja vsega, kar se za najbolj preprosto življenje potrebuje, pa raste in raste. Kar smo brali lansko leto o Nemški Avstriji in bedi njenega prebivalstva, to doživljamo letos mi sami!

Pravijo, da je naša država bogata. Saj je res. Naša država je predvsem kmetiška država. Najmanj 70 odstotkov vsega njenega prebivalstva se peča s poljedelstvom in živinorejo. V taki državi navadno pride človeški želoдец z lahkoto na svoj račun. V takšni državi se lahko zgodi, da ljudem zmanjka n. pr. obutve in obleke, lepih ovratnikov, dragih mobilij; **toda stradati** v dobri kmetiški državi navadno ni treba nikomur. V naši državi pa z lahkoto najdete kraje, kjer prebivalstvo ne pogreša samo dobre obutve, tople obleke, lepih in raznovrstnih obrtnih ter industrijskih izdelkov, **temveč naravnost — kruha!** To je skoro neverjetno! Poglejmo v Nemško Avstrijo! Tam, zlasti po mestih, velik del prebivalstva res strada in trpi na pomanjkanju živeža. Toda tega, kar ti ljudje sami izdelujejo — obutve, obleke, gospodarskih, obrtnih in industrijskih izdelkov navadno nikjer ne manjka. O tem se tam ne sliši posebnih pritožb; slišijo se le pritožbe o hrani, o žitu, mesu itd., česar vsega tam ne pridelajo preveč in v obilici!

Pri nas obrtnih in industrijskih izdelkov res ni prav veliko. Zato jih moramo tudi uvažati. Uvažamo tudi čevlje, obleke, stroje itd. Da tega tu ali tam zmanjkuje ali pa je predrago, je še nekako razumljivo. Da pa pri nas — v Ju-

goslaviji notabene! — zmanjkuje živila za želoдец — to je čudo! To ne gre v glavo tudi nobenemu tujcu, ki prihaja med nas. In vendar, koliko žita in vina se pridelava v naši državi! Koliko živine, perutnine pridede naši pridni kmetovalci. Pa vendar trpimo skoro večje pomanjkanje na vseh teh pridelkih kot v industrijskih državah, kakršna je Nemška Avstrija ali Čehoslovaška republika! Zlasti pri nas v Sloveniji je pomanjkanje silno občutljivo. Ponekod, zlasti v gorskih ali vinorodnih krajih naše dežele, revnejše **ljudstvo letos dobesedno strada**. Kaj takšnega pač nismo nikoli pričakovali v agrarni Jugoslaviji.

Zakaj je vse tako? Zato, ker je gospodarstvo v državi slabo; zato, ker so naši državni vodniki ujetniki velekapitalizma, ki preti izmozgati delovne ljudi do konca. Velekapital se je v naši državi nesramno razpasel. Ne zadovoljuje se več z navadnim „meščanskim“ dobičkom, kakor nekdanj pred vojno, temveč preti zaslužiti vse: ljudstvo in državo! Da se pri tem sistemu razpasuje korupcija — kdo bi tega ne umel. Revščina je bila od nekdanj pomagač korupcije. Seveda tudi pohlep, ki ne pozna mej.

Silno težko bo te razmere zboljšati. Zakaj borba z velekapitalom ni lahka in morda bodo padle v boju proti njemu še cele generacije, predno bo premagan zares!

„Kako bomo živeli?“ — Tako kakor si bomo postlali! Človek v starosti tako leži, kakor si v mladosti postelje — pravi pregovor. Isto velja za posamezne narode in človeštvo vobče. Če se sedaj udamo, se nam bo vedno slabo godilo!

Dnevne vesti.

„Ali — ali“. Pod tem naslovom je priobčil pretekli teden „Slov. Narod“ notico, v kateri zahteva, naj se proti Hrvatom uporablja tudi skrajna sredstva, ako nočejo od svoje sedanje „uporne politike“ odnehati. Takoj naslednjega dne pa je list objavil uvodni članek, v katerem odločno obsoja vsako nasilno politiko proti Hrvatom in zahteva, naj se odstranijo od političnega vodstva države nesposobni „zgararji“, ki so v svoji nerodnosti ustvarili na Hrvaškem sedanje nezno politično stanje. Kakor govore, je bil napisan dotični uvodnik **na povečje**, ne povedo pa, na čegavo. — Še bolj zanimiv je bil takoj po objavi omenjenega članka v „Narodu“ izišli uvodnik v centralističnem „Jutru“. Tam zahteva člankar **sporazum** med Hrvati in Srbi. Beseda „sporazum“ je bila še nedavno v „Jutru“ prokleta. „O sporazumu med Hrvati in Srbi ne more biti govora“ — je „Jutro“ vedno pisalo — „ker za sporazum sta potrebna dva, Hrvati in Srbi pa so eno.“ Isto „Jutro“ torej sedaj že priznava možnost sporazuma in s tem priznava tudi, da Hrvati in Srbi le niso tako trdna enota, kakor smo to doslej v „Jutru“ brali. — Če preudarimo vsebino vseh omenjenih notic in člankov, moramo ugotoviti, da se vrši v našem političnem mišljenju velik notranji preobrat. Danes niso naši centralisti svojim prvotnim načelom nič kaj posebno zvesti, ampak se silno bližajo našemu, avtonomističnemu stališču. Nas to iskreno veselijo; bojimo se samo enega, namreč da bi postal „Avtonomist“ lepega dne še glavno glasilo — državotvorcev. Tisti „Avtonomist“, ki je bil nedavno še „rdeč jezuit“, prevrten element“ itd. Tako se menjajo časi...

Dobra delitev. Tam doli nekje v Tetovu ali v Piškopeji je zavladała vsled zadnje suše huda lakota. Ministrstvo v Beogradu se je bednega prebivalstva usmislilo in je poslalo na adresu srezkega ali okružnega načelnika 28 vagonov koruze z nalogo, da to koruzo razdeli na 7 prizadetih občin. To je bil za gospoda načelnika težak račun. Modri pisarji, ki jih je imel v službi, so zmajajoč z glavami odšli, češ da niso dovolj pismeni. Gospod načelnik se je spomnil, da se je nekdanj učil v šoli tudi računa, ki mu pravijo delitev, ampak prav natanko le ni vedel, kako stvar gre. Za poskušnjo vzame košček papirja in napiše nanj 28 : 7. Nato prične: 7 v 8 je zapopadeno 1 krat in ostane 1. — To ostalo enojko zapiše pod 8 in ra-

čuna dalje: 7 v 21 je 3 krat. Tako je dobil sledeči rezultat „28 : 7 = 13.“ — Da še prepriča o pravilnosti računa, si zapiše število 13 zaporedoma 7 krat drugo pod drugo. Nato začne seštevati dolgo vrsto od spodaj: 3 in 3 je 6, in 3 je 9 i. t. d., dokler ni rekel na vrhu: in 3 je 21. Potem pa je začel šteti kar naprej od **zgoraj doli** enojke in je nadaljeval: (21) in 1 je 22, in 1 je 23 i. t. d., dokler ni dobil končnega števila 28. — Ko je videl, da je to število pravo, je ves vesel vzkliknil: Imamo ga, imamo ga! Račun je pravilen. Nato je račun lepo prepisal na akt in ga poslal ministrstvu v odobrenje. — Ministrski načelnik je pa znal dobro množiti in je napisal sledeči račun: Množil je tako: 13 × 7 7 × 3 = 21. (Število 21 je 21 podpisal, kakor je razvidno). 7 Potem pa: 7 × 1 = 7. (Sedemico je podpisal, kakor je razvidno). Skupaj 28. Ker se je račun izkazal kot pravilen ga je podpisal: Tačno, sve u redu. Popovič. — Kako so potem koruzo v resnici delili, o tem zgodovina molči.

Habsburg, dr. Šušteršič in savski most. Pred nedavnim časom je bila na dnevnem redu „novica“, da bo savski most med Beogradom in Zemunom kmalu dograjen in izročen prometu. Ta novica se je pojavila v listih vedno, kadar drugih novic ni bilo. Tudi sedaj živimo v dobi časnikarske suše in ubogi časnikarski tlačani sesajo mezince, da bi „kaj“ našli. Če pa nič ne najdejo, morata iz zadrege pomagati Habsburg in dr. Šušteršič. Tako se v gotovih posledkih vedno ponavljajo beležke o povratku Karla — sedaj Zite — na Ogrsko in o povratku dr. Šušteršiča v Jugoslavijo. To se bo ponavljalo tako dolgo, da tem vestem ne bo nihče več verjel, kakor iz ljudskošolskega berila znanemu Janezku ni nihče verjel, da volk prihaja, niti takrat ne več, ko je volk — res prišel.

Ljubljanska „Jugoslavija“ javlja, da se bodo avtonomisti združili na ta način, da postane „Avtonomist“ sobotna priloga „Slovenskemu Narodu“. — Te govornice niso točne. Če pride res do kake združitve, postane „Slov. Narod“ dnevna priloga sobotnega „Avtonomista“.

Posebne nagrade davčnim uradnikom. Pred nekaj meseci smo brali v časopisih, da je finančno ministrstvo obljubilo davčnim uradnikom posebne procente od iztirjanega davka. Takrat je

proti taki nemoralni in korupciji opravičeno protestirala vsa slovenska javnost. Sedaj pa govore v Ljubljani, da so vendarle davčnim uradnikom izplačali obljubljene nagrade. Imenujejo se tudi svote, prav lepe svote! Nismo go-

spodom nevoščljivi zaradi priboljška, če so ga res dobili, protestiramo pa najo- ločneje proti procentom, ker je po naših mislih uradnik dolžan delati za svojo plačo in ne za posebne nagrade. Pristojna oblast naj zadevo pojasni!

Gospodarstvo.

Finančni minister in naš dinar.

V finančnem odboru je izpregovoril g. finančni minister in ga je prepričeval, da so v tekočem letu za državne dohodke najboljše izgledi! Izvzel je le carino „ker je bilo v preteklem letu uvoženega preveč blaga.“ Prerokoval je, da bodo državni dohodki najbrže preseгли predvideno svoto — za dvesto milijonov dinarjev!

Verjetno je, da je to zamuziciral le zato, da bi mu bil odbor bolj naklonjen pri budžetnih izdatkih. Toda, da se odbor ne bi udal kakšnim iluzijam, pa pomislil, kako o tem mislijo pametni ljudje drugod po svetu, da more namreč tudi ravnotežje v drž. proračunu vplivati na vrednost našega narodnega denarja, je g. minister pogruntal neko novo teorijo in rekel: „V ostalem pa stoji vsled tega, ker sedaj nimamo izvoza in toraj naša plačilna bilanca ni aktivna, naš dinar tako nizko! Čeprav bi dosegli v proračunu ravnotežje in bi mogli plačati ves državni dolg pri Narodni banki, pa vendar stal dinar nizko vse dotlej, dokler naša **plačilna bilanca** ne postane aktivna.“

Ravno v tem času pa objavlja „Temp“ razgovor svojega dopisnika z direktorjem gospodarskega oddelka v avstrijskem zunanjem ministrstvu, Richardom Schulerjem, v katerem ta, govoreč o odredbah za ozdravljenje svoje dežele, pravi: Zato ste potrebni dve osnovni prvotni odredbi: prvič ravnotežje v proračunu in drugič zmanjšanje popirne denarne cirkulacije!

Gospod Kumanudi nikakor ne more zapostiti svojega posla. On je stalno v nasprotju s celim svetom, ki o teh rečeh resno misli in dela. Enkrat dolži za vratolomni padec našega dinarja in njegove vsakodnevne skoke borzno špekulacijo in arbitražo, ki bi mu zvarile zdravlje proti temu, drugič zopet vali krivdo na našo pasivno plačilno bilanco, ne da bi mogel pojasniti resni kronični deficit v drž. proračunu in lehkomišelnio zadovoljevanje pri Narodni banki ter vsakodnevno povečevanje cirkulacije popirnih bankovcev, ki nimajo nobene kovinske podlage!

Doslej se še ni znašel v Evropi minister, kolikor vem, ki bi tako, kakor g. Kumanudi govoril in imel takšne pojme o finančnem in gospodarskem ozdravljenju dežele, katera ima takšno slabo valuto in takšno inflacijo opirnatoga denarja kakor mi.

Plačilna bilanca! Vsekakor važna stvar za državo, kakor tudi za vsakega zasebnika in vsako zasebno podjetje. Toda vsak človek, ki kaj razume o financah, dobro vé, prvič, da državna plačilna bilanca ni odvisna samo od izvoza, ker je izvoz lahko tudi večji od uvoza, da ima torej država lahko **aktivno trgovinsko in pasivno plačilno bilanco**; drugič pa, morejo imeti pasivne plačilne bilance tudi finančno in gospodarsko zdrave in napredne dežele. Še nikomur ni padlo na um, da bi od aktivne plačilne bilance pričakoval zboljšanja svoje valute, puščal pa v nemar proračunske deficite in popirno inflacijo, kakor še nobenemu resnemu finančnemu ministru ni prišlo na misel, da bi od izvoza pričakoval aktivno plačilno bilanco, med tem ko bi se on s svojimi tovariši zadolževal v inozemstvu ter s tem pomogel poslabševati in povečavati pasivnost plačilne bilance. Škodovati državnim koristim s povečevanjem izvoza, za katerega zopet pa se on s svojimi tovariši ne briga, da bi ga povečal in pomnožil.

Ali je to mar resna skrb za izvoz, če promet vsake vrste, mesto da bi se popravljaj in zboljševal, vsak dan bolj nazaduje in se nanj niti ne misli? **Železniški ministri** se vsak čas menjavajo kakor hruške; niti se ne vodi računa o tem, kdo se postavlja za železniškega ministra, ki imej neobičajno znanje, odločnost in organizatorno sposobnost.

G. finančni minister, ki se ga to v največji meri tiče, pa se zadovoljuje z

navadno lahko konstatacijo, da sedaj „nimamo izvoza.“

Pa vseeno naš izvoz napreduje, čeprav ne v toliko kot bi bilo morda potrebno in v kolikor bi lahko. **Leto 1919. se je izvozilo za 687 milijonov, leta 1920. za 1320 milijonov dinarjev, a v letu 1921. že v devetih mesecih za 1669 milijonov dinarjev!**

Ali se vzporedno s tem popravlja tudi naša plačilna bilanca in ali ima naša valuta od tega kakšno korist? Bog čuvaj! Tudi naša plačilna bilanca se slabša in naša valuta je šibkejša! Tudi naš kredit je manjši!

Prva in osnovna potreba vsake države, ki hoče imeti zdrave finance in zdravo, napredno gospodarstvo je ta, da vlada v deželi pravni red in napredek. Ali imamo mi to? Skrbi li za to finančni minister s svojimi tovariši v vladi, ki bi jim moral vsaki dan to važno reč predočevati?

Da mi nimamo pravnega reda in napredka, mislim, je jasno vsem. Da, finančni minister s svojimi ministrskimi tovariši skrbi za to, da bi to imeli — se na žalost nikjer ne vidi. Nasprotno se vidi, da njegovi tovariši sami ubijajo in rušijo pravni red in napredek, slabé in ubijajo pravno čustvo v državljanih s svojim lastnim postopkom!

Pod krinko zaščite gospodarsko slabjših, ministrstvo za socialno politiko ustvarja in vzdržuje pravni nered, kateri nobeni, pa tudi socialni politiki ne more koristiti, vsem pa more biti v škodo in tudi je! Ono svoje lastne odloke od danes do jutri menjuje; ono je povzročilo v vsaki pravni deželi nemogoč škandal, da ljudi, ki imajo pravico do svojega stanovanja, meče na cesto samo zato, da druge v njih namesti in to s pomočjo in sodelovanjem svojega ministrskega kolega notranjih del in njegovih ter najvišjih organov.

Druga osnovna potreba države, ki hoče imeti zdrave finance in zdravo gospodarstvo, vsaj v današnjem družabnem redu, je ta, da se spoštuje privatno last, spoštuje tudi pogodbe, ki so bile pravilno in v redu sklenjene bodisi med državo in zasebniki, seveda ne onih lažnjivih, na lažnjivih osnovah sklenjenih, po katerih zakupniki ali podzakupci neredko s pomočjo samih državnih organov, na škodo lastnikov, črpajo za sebe velike koristi. Tudi na to drugo osnovno državno potrebo pri nas nihče resno ne misli. Ona ni za nikogar važna, tudi za finančnega ministra ne. Država o svojih lastnih obvezah ne vodi računa in samo strelja na svojo moč, na svojo silo, misleča, da jej to more primesti dobre finance, dobro valuto in napredno gospodarstvo in ji dati — aktivno plačilno bilanco!

Zato tudi nas ona na usta sedanjega finančnega ministra takole poučava: da „ravnotežje v drž. proračunu in **državni dolg treh milijard dinarjev pri Narodni banki**, nima večjega pomena, **ker — stoji dinar tako nizko!**“

Kadar se ima takšne napačne pojme o svojem poslu in o nalogah države, tedaj se ni treba ničesar več čuditi ter ni treba ničesar pričakovati od takšnega finančnega ministra in takšnih njegovih tovarišev!

Čemur se je treba čuditi je le žalostno dejstvo, da naša javnost in **gospodarski krogi** vse to mirno in tiho spremljajo in da večinske stranke pričakujejo neko resno zboljšanje od ljudi, ki tako mislijo in delajo!

Beograd, 31. I. 1922.

Stojan M. Protič.

Novo notranje posojilo? Listi javljajo, da je v predlogu državnega proračuna predvideno tudi novo notranje državno posojilo v znesku 1 milijarde dinarjev (4 tisoč milijonov křon). Novo notranje posojilo bi „razdelili“ na velike banke, na veletrgovce, na veleindustrijalce itd., majhen ostanek pa bi spustili

v prodaj za male ljudi: kmete, obrtnike, uradnike itd. Kakor se da posneti iz teh vesti, bi bilo novo notranje posojilo **prisilno posojilo**, ker bi bil vsak veletrgovec itd. prisiljen podpisati njemu odkazano, ali bolje rečeno, zapovedano svoto. Če bo nameravani način izvedbe našemu državnemu kreditu kaj koristil, je pa drugo vprašanje.

Kurz naše krone v Curihi je padel v četrtek na 1.70. Torej sto naših pa-

pirnatih kron je vredno le še 1.70 švicarskih (zlatih) frankov. Temu padcu vrednosti našega denarja odgovarja tudi vedno rastoča draginja.

Angleško posojilo. Listi javljajo, da pridejo v kratkem v Belgrad zastopniki londonske banke Bolton, da zaključijo z našo vlado vnanje posojilo v znesku 8 milijonov funtov šterlingov. To bi znašalo pri ceni 1 funta = 1250 kron okroglo svoto 10 milijard naših kron.

Večino tega denarja bi porabila vlada za nakup železniškega materiala na Angleškem, namesto da bi ga nabavila mnogo ceneje v Nemčiji, mogoče celo na račun vojne odškodnine.

Izdajatelj: ALBIN PREPELUH. — Odgovorni urednik: JOŽE PETRIČ. — Tiska: Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

Službo išče

zanesljiva in poštena pisarniška moč z absolvirano trgovsko šolo in 9 letno pisarniško prakso. Službo bi sprejela zato, da si v novi še pridobi prakso v knjigovodstvu in zboljša gnotno stanje. Službo sprejme kjerkoli, tudi na deželi. Ponudbe sprejema uprava „Avtonomista“ pod šifro 1922.

MANUFAKTURNI ODDELEK

GOSPODARSKE ZVEZE LJUBLJANA, Dunajska cesta šte. 29

(na dvorišču)

Velika zaloga suhega za moške in ženske obleke, najlepša izbira vsakovrstnega spodnjega perila za moške, ženske in otroke in velika zaloga usnja, čevljev na dvošno in deželo.

Popolnoma varno naložite svoj denar v

Vzajemni posojilnici v Ljubljani

poleg nunske cerkve registr. zadruga z omejeno zavezo.

Hranilne vloge se obrestujejo s

4%

brez odbitka rentnega in invalidnega davka. :: Hranilne vloge se lahko vplačujejo potom poštne ček. urada, vlagateljem so položnice brezplačno na razpolago. Posojila na zemljišča, zaznambo na službene prejeme, proti poroštvo itd.

Teodor Korn, Ljubljana
Poljanska cesta št. 8.
se priporoča cenj. občinstvu za izvrševanje vseh

kleparskih in vodovodnih instalacijskih del kakor tudi za pokrivanje streh.

Vsa stavbinska in kleparska dela v priznani solidni izvršitvi. Proračun brezplačno in poštne prosto. Popravila točno in po najnižji dnevni ceni. Ambalaža in pločvine.

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani

prodaja iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanški in trboveljski premog vseh kakovosti v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo, kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava

la čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog in črni premog.

Naslov: PROMETNI ZAVOD ZA PREMOG d. d. Ljubljana, Nunska ulica 1.

Vplačana deln. glavnica
K 30,000.000.—

SLOVENSKA BANKA

Telefon št. 567.
Ček. račun št. 12 205

LJUBLJANA, Rrekov trg 10, nasproti „Mestnega doma“.

Obrestuje najugodnejše vloge na knjižice in v tekočem računu.

Ima posebni ameriški oddelek in prvovrstne zveze z inozemskimi bankami.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.

Zadružna gospodarska banka d. d.

(The Co-operative Economic Bank and Savings Co. Ltd.)

HEAD OFFICE: Ljubljana. BRANCHES: Bled (Veldes), Maribor, Split, Sombor, Sarajevo, Šibenik and Djakovo.

Affiliations: Sveopća Zanatlijska Banka d. d., Zagreb, with its branch at Karlovac, and Gospodarska banka d. d. at Novisad.

Capital and reserves, with affiliations, over SHS K 50,000.000. Deposits over SHS K 300,000.000.

Telephone int. Nr. 21 and 57.

Telegr. and Cable adress.: Gospobanka.

All banking and stock exchange transactions promptly attended to.

Kapital: K 20,000.000

Slov. eskomptna banka

Rezerve obrog K 6,000.000

Podružnice:

Novomesto in Rakek. Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 1.

Izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje

Denarne vloge — Nakup in prodaja: efektov, deviz, valut — Eskompt menic, terjatev, faktur. Akreditivi — Borza.